

Официална позиция на Националния център за безопасен интернет относно въвеждането на основана на възрастта забрана за ползване на социални медии

В контекста на интензивния европейски дебат относно защитата на децата в цифровата среда, съвместното изявление, публикувано по-долу в своята цялост, представя позицията на широка коалиция от над 140 организации и експерти в областта на детските права, цифровите права, семейната подкрепа и психичното здраве относно възможни нови регулаторни мерки на Европейския съюз за онлайн безопасност. Документът е инициран от 5Rights Foundation чрез нейния екип за застъпничество и е адресиран до председателя на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен, както и до други представители на европейските институции и експертни органи, ангажирани с политиките за защита на децата онлайн. Основният му фокус е върху обсъжданите възрастови ограничения за достъп до социални медии: **подписалите организации призовават ЕС да не се концентрира върху общи забрани за деца, а върху въвеждането на задължения за технологичните компании да създават безопасни, съобразени с възрастта и защитаващи личните данни дигитални услуги по подразбиране.**

Националният център за безопасен интернет не е сред подписалите позицията, но с настоящото ѝ публикуване в собствен превод на български език без каквито и да било изменения публично застава зад всяко от съображенията, върху която е изградена, и подкрепя призивите, които позицията огласява. Тези аргументи и призови са актуални и в настоящия национален контекст предвид внесения в Народното събрание проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за закрила на детето от 27 май 2026 г. (сигнатура 52-654-01-48), който предвижда забрана за регистрирането на персонални профили и използването чрез тях на услуги на онлайн доставчици на социални медийни платформи, както и платформи за споделяне на аудио и видео съдържание от деца под 16-годишна възраст, освен ако разрешението на тази регистрация не е дадено от един от родителите или настойниците му след навършване на 13-годишна възраст и налага изискване деца под 16-годишна възраст да не могат да използват услугите, предоставяни от платформи за споделяне на аудио и видео съдържание, ако това използване не се осъществява под

Съфинансирано от
Европейския съюз

safernet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

надзора на техните родители или настойници или на педагогически специалисти в образователни институции, когато това ползване е за образователни цели.¹

Като част от европейската екосистема за защита на децата онлайн, центровете за безопасен интернет подпомагат превенцията и реакцията при онлайн рискове, но също така имат важна овластяваща функция чрез обучение, подкрепа и развитие на цифровата грамотност на децата, родителите и професионалистите.

В противовес на подхода на въвеждане на забрани, които компрометират упражняването на правата на децата на достъп до информация, участие, образование и игра, мерките за подобряване на защитата на децата онлайн би трябвало да започнат с оценка на необходимостта от засилване на подкрепата за центровете за безопасен интернет, подобряването на механизмите за взаимодействие и сътрудничество между тях, компетентните институции и всички останали ключови заинтересовани страни, и да гарантирането, че разработването на политики и още повече на законодателство се основава на безспорни факти и доказателства за ефективността и последиците, в които децата участват последователно и равноправно.

Фокусирането на законодателния дебат почти изцяло върху въвеждането на възрастова забрана за използването на социални медии създава риск да бъде подценена необходимостта от цялостен и основан на доказателства подход към закрилата на децата в цифровата среда. Подобна забрана сама по себе си не може да отговори на широкия спектър от рискове, пред които децата са изправени онлайн, включително достъпа до платформи за хазартни игри и залагания, сексуалното въвличане и манипулиране (grooming) чрез чат функционалностите на платформите за онлайн игри, разпространението на ксенофобско, екстремистко и радикализиращо съдържание чрез инфлуенсъри, дезинформацията, разпространявана чрез платформи, имитиращи новинарски медии, свободния достъп до порнографско съдържание, както и множество други цифрови услуги и практики, които създават сериозни рискове за благополучието и правата на децата. Ефективната политика за тяхната защита изисква комплексен подход, който обхваща различните източници на риск, повишава отговорността на доставчиците на

¹ <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/3803/standpoint/22590>

цифрови услуги и укрепва капацитета на децата, родителите, образователните институции и специализираните структури за безопасно и отговорно участие в цифровата среда.

Не по-малко съществен е ангажиментът на държавата за изграждане на устойчива политика за медийна грамотност и гражданско образование, основана на данни, доказателства за ефективност и международно признати добри практики. Развиването на тези комплексни умения, знания и нагласи следва да започва още в ранните етапи на образованието и да се възприема като обща цел в пресечната точка между образователната, културната и медийната политика. Подходът, възприет от Националния център за безопасен интернет, е пример за подобен модел, тъй като съчетава повишаването на информираността и компетентността на децата, учителите и семействата относно онлайн рисковете с развитието на умения за критично мислене, отговорно участие и безопасно използване на цифровите технологии. Само чрез подобен овластяващ подход децата могат едновременно да бъдат защитени и да се възползват пълноценно от възможностите, които цифровата свързаност, достъпът до информация, медийно и културно съдържание и знание предоставят за тяхното личностно, образователно и бъдещо професионално развитие.

Съвместно изявление относно потенциални нови мерки за онлайн безопасност на децата в Европейския съюз

Уважаема госпожо председател Фон дер Лайен,

Копие до:

Уважаема госпожо изпълнителен заместник-председател Виркунен,

Уважаема госпожо изпълнителен заместник-председател Рибера,

Уважаеми господин комисар Макграт,

Уважаема д-р Мария Мелшиор и уважаеми професор Йорг М. Фегерт, съпредседатели на Специалната експертна група за онлайн безопасност на децата и потенциални възрастови ограничения за социалните медии и други онлайн услуги в Европа,

Уважаема госпожо председател,

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

Обръщаме се към Вас от името на повече от 140 организации и експерти, работещи в областта на правата на децата, цифровите права, подкрепата на семействата и психичното здраве, включително членове на Коалицията на ЕС за правата на децата в онлайн среда.

Високо оценяваме Вашето ясно признание, изразено в речта Ви от 12 май 2026 г., че експлоататорските бизнес модели, залегнали в основата на цифровите услуги – включително социалните медии и онлайн игрите – причиняват вреди на децата. Приветстваме Вашия ангажимент за намиране на смислени решения на предизвикателствата, пред които са изправени децата и семействата днес, включително чрез потенциално ново законодателно предложение.

Докато обмисляте как ефективно да укрепите и разширите регулаторната рамка на ЕС за постигането на тази цел, **настоятелно Ви призоваваме да избегнете въвеждането на повсеместна, основана на възрастта забрана за ползване на социални медии или „отлагане“, насочено към децата.** Вместо това Ви призоваваме да гарантирате, че подходът на ЕС зачита и подкрепя правата и развиващите се способности на децата, остава технологично неутрален и налага строга правна отговорност на доставчиците, така че техните услуги и продукти да бъдат безопасни и гарантиращи неприкосновеността по замисъл и по подразбиране. Ограниченията могат да играят важна роля, но те трябва да бъдат насочени към високорискови функции и функционалности и да съответстват на възрастта.

Съгласно Конвенцията на ООН за правата на детето (КООНПД) и нейния Общ коментар № 25 дете е всяко лице под 18 години. Всички деца, включително тези в по-уязвимо положение², имат право на специфични права и защита, докато навършат тази възраст. Тези мерки за защита се прилагат еднакво както в онлайн, така и в офлайн среда, като трябва да се съобразяват с развиващите се способности на децата и постепенно да им предоставят по-голяма автономия с тяхното израстване. Онлайн безопасността и защитата трябва да бъдат постигнати, като същевременно се запазят правата на децата на информация, участие, образование и игра, наред с останалите. Правата на децата се

² Децата не възприемат цифровата среда по еднакъв начин. Децата в уязвимо положение, включително тези, които се сблъскват с бедност, дискриминация, увреждания, липса на родителска грижа, тези от мигрантски произход или от етнически малцинства, могат да бъдат изложени на повишен риск онлайн, като същевременно разчитат на цифровите пространства, за да се свързват със своите общности и да търсят подкрепа.

прилагат в цялата цифрова екосистема. Социалните медии, но също така и онлайн игрите, системите с изкуствен интелект (включително генеративен ИИ, чатботове и виртуални спътници), образователните технологии и други навлизащи продукти и услуги трябва да зачитат правата и да бъдат съобразени с възрастта. Всички доставчици на цифрови услуги трябва да носят отговорност за осигуряването на високо ниво на поверителност, безопасност и сигурност за всички непълнолетни лица по замисъл и по подразбиране.

Въвеждането на повсеместна забрана за социални медии чрез определяне на нов законен възрастов праг за достъп до конкретни услуги не би отговорило на тези фундаментални принципи. Това би оставило децата незащитени в други, също толкова проблематични онлайн пространства и би насърчило преминаването им към нерегулирани услуги. Подобна мярка би могла да ограничи достъпа на по-малките деца до пространства и услуги, които биха могли да им бъдат от полза, и да лиши по-големите тийнейджъри от съобразените с възрастта им защитни механизми, от които те също се нуждаят и заслужават в цифровия свят. Освен това забраната за достъп на деца би демотивирала предприемането на действия срещу бизнес моделите и вредните дизайнерски решения на услугите, които генерират рискове и вреди – напр. поведенческото профилиране, подтикващият към пристрастяване и манипулативен дизайн, системите за препоръчване, които засилват вредното съдържание, и търговските практики, които експлоатират данните, вниманието и уязвимостта на децата. **Децата, които имат достъп до услуги въпреки забраната, биха били особено уязвими. Подобен подход в крайна сметка прехвърля тежестта от технологичните доставчици и създава риск от задълбочаване на вредите за децата.**

Вместо да забранява на децата достъпа до определени категории услуги, ЕС трябва да гарантира, че всички услуги, достъпни за деца, отговарят на високи стандарти за дизайн, съобразен с възрастта, като ефективно забрани вредните функции и функционалности и ограничи достъпа на децата като цяло до услуги, които не отговарят на изискванията. Едно такова технологично неутрално изискване за предварително (ex-ante) сертифициране би защитило децата и същевременно би стимулирало пазара на технологии, зачитащи правата.

За тази цел призоваваме ЕС и неговите държави членки да се въздържат от налагане на ограничения за децата или от определяне на „цифрово пълнолетие“, а вместо това да

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

допълнят, укрепят и разширят обхвата на цифровата регулаторна рамка на ЕС³ за защита на непълнолетните в онлайн среда, чрез:

- **Решително прилагане на съществуващите разпоредби на GDPR**, предназначени да предпазват децата от търговска експлоатация, основана на данни. Изясняване на принципа, че личните данни на лица под 13-годишна възраст по правило не трябва да се обработват за предоставяне на персонализирани услуги.⁴
- **Установяване на ясни критерии за оценка на риска на услугите и предварително сертифициране** за достъп на деца. Докато подвеждащите модели (dark patterns) и най-неприемливите практики следва да бъдат изцяло забранени, изискванията за степенуван достъп и защитни механизми⁵ предпазват децата от пространства, функции, функционалности и съдържание, които не са подходящи за тяхната възраст, в съответствие с установените етапи на педиатричното развитие. Рамката на ЕС следва да бъде актуализирана, за да задължи провеждането на независими предварителни (ex-ante) оценки на риска⁶, степенувано по възраст предварително сертифициране за безопасност на децата и редовен независим одит за всички услуги, достъпни за деца.
- **Подкрепа за онлайн и офлайн алтернативи за децата.** Защитата на децата от вреди трябва да върви ръка за ръка с предоставянето на възможности за тяхното пълноценно развитие в един хибриден свят. Задължение на ЕС и на неговите държави членки е да осигурят пълното упражняване на правата на децата. Това

³ По-специално Общия регламент относно защитата на данните (GDPR), Акта за цифровите услуги (DSA) заедно с неговите Насоки за защита на непълнолетните лица съгласно член 28, параграф 1, Директивата за аудиовизуалните медийни услуги (ДАВМУ) и Акта за изкуствения интелект (AIA).

⁴ Изключенията за персонализирани услуги, за които е доказано, че носят ползи за децата в съответствие с техните права (напр. за игра или образование), трябва да бъдат уредени с надеждни регулаторни защитни механизми и да съответстват на техническите стандарти

⁵ Положителните защитни механизми могат да включват съобразена с възрастта прозрачност и засилено съгласие, предупреждения, укрепени механизми за докладване и правна защита и др. Всички услуги, достъпни за деца, следва да осигуряват лесен и съобразен с възрастта достъп до услуги за помощ (телефонни линии за подкрепа).

⁶ Включително оценка на въздействието върху правата на детето.

включва достъп до цифрови услуги, създадени да подпомагат тяхното развитие, висококачествено и съобразено с възрастта онлайн съдържание, безопасни пространства за общности, офлайн подкрепа за психичното здраве и развлекателни дейности.

- **Осигуряване на съгласувано и ефективно прилагане на правилата на ЕС.** Обмислянето на нов правен инструмент е възможност за запълване на законодателните празноти и за осигуряване на стабилно, всеобхватно и ориентирано към бъдещето основно ниво на защита, обхващащо всички цифрови продукти и услуги, независимо от техния размер, включително изкуствения интелект и навлизащите технологии. То е също така възможност за укрепване и хармонизиране на структурите за правоприлагане чрез засилена централизация или канали за бързо ескалиране на равнище ЕС, както и ясно определяне на ограничения за достъп до пазара и отговорност на ръководните кадри в случаи на несъответствие.

Уважаема госпожо председател,

Скорошни проучвания на общественото мнение ясно показват, че европейците осъзнават същността на проблема и очакват от своите лидери да предложат работещи решения. Макар че между две трети и три четвърти от възрастните заявяват, че биха подкрепили възрастовите ограничения, те също така последователно изразяват съмнение, че забраните ще проработят. От друга страна, на въпроса за задължаването на компаниите да доказват, че услугите им са безопасни преди употреба, още по-голям процент от анкетираните отговарят, че биха подкрепили подобен подход и смятат, че той би гарантирал безопасността на всички.

Ограниченията, основани на възрастта, са част от решението, но за да зачитат правата и да бъдат ефективни, те трябва ясно да водят към съобразен с възрастта дизайн и да бъдат налагани на съответния субект – в този случай – на технологичните компании, а не на децата. Чрез прилагането на строго предварително условие за „безопасност по замисъл“, съчетано със запазващо поверителността и надеждно удостоверяване на възрастта, ЕС наистина ще изпълни обещанието си да гарантира, че децата са защитени от небезопасни и експлоататорски практики и че техните фундаментални права се зачитат и отстояват в цифровата ера.

С уважение,

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

Подписали:

Организации

1. 5Rights Foundation
2. AI Safety Connect
3. All-Ukrainian Public Center "Volunteer"
4. Arbeitsgemeinschaft für Kinder- und Jugendhilfe - AGJ
5. Ariel Foundation International
6. Association "Novi put"
7. Association e-Enfance / 3018
8. Azerbaijan Child Helpline Service
9. Breza Association
10. Bris, Children's Rights in Society
11. Bruxelles-J
12. Center for Missing and Exploited Children Croatia
13. Charity Foundation "Dream to Live"
14. Child Focus
15. Child Helpline International
16. ChildFund Alliance
17. Children's Rights Alliance, Ireland
18. COFACE Families Europe
19. Consiliul Tinerilor Instituționalizați
20. CRCA-ECPAT Albania
21. CyberSafeKids
22. De Ambrassade
23. De Stroom vzw
24. Defend Digital Me
25. digiQ
26. Digital Intimacy Coalition
27. Dutch NGO Coalition for Children's Rights | Kinderrechtencollectief
28. Ecpat Sweden
29. Equitat.org
30. Estonian Union for Child Welfare
31. EU Kids Online Research Network
32. Eurochild
33. Euroconsumers
34. EXEA IMPACT
35. Federació d'Entitats d'Atenció a la Infància i l'Adolescència (FEDAIA)
36. Fondazione SOS - il Telefono Azzurro ETS
37. Fundación ANAR
38. German Children's Fund/Deutsches Kinderhilfswerk e.V.
39. Gezinsbond
40. HateAid
41. Higher Council for Media Literacy (Conseil supérieur de l'éducation aux médias) – Ministry of the French Community of Belgium
42. Homo Digitalis
43. Hrabri telefon (Brave phone)

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

44. IFSW Europe – International Federation of Social Workers
45. Innocence en Danger
46. Instituto de Apoio à Criança
47. International Child Development Initiatives - ICDI
48. Irish Society for the Prevention of Cruelty to Children (ISPCC)
49. JEF
50. Katholiek Basisonderwijs Harelbeke
51. klicksafe
52. KMOP Greece
53. Link in de Kabel vzw
54. Média Animation
55. Mediavista
56. Mediawijs
57. Mental Health Europe
58. Missing Children Europe
59. Netwerk Kinderrechten (STEKR)
60. Netwerk Mediawijsheid
61. Network for Children's Rights (Greece)
62. New School of the Anthropocene
63. Offlimits
64. Panoptikon Foundation
65. People vs Big Tech
66. Save the Children
67. Slovenian Association of Friends of Youth
68. Solidarity and Action for Youth Association
69. Chair for Socially Responsible Digital Innovation (SoReDI, ESADE-URL)
70. SOS Children's Villages International
71. Terre des Hommes Netherlands
72. ThinkOnception Education Hub, Greece
73. The Smile of the Child, Greece
74. Together (Scottish Alliance for Children's Rights)
75. Vlaamse Jeugdraad
76. VsCyberH
77. WHAT TO FIX
78. Wikimedia Europe
79. Zemberek Technology Arts and Learning Association

Експерти

1. Alex Cooney Founder and CEO, CyberSafeKids
2. Ali Hessami Professor and Director of Vega Systems
3. Altin Hazizaj Executive Director, CRCA-ECPAT Albania
4. Anne Mette Thorhauge Associate Professor, University of Copenhagen
5. Antonia Torrens President of COFACE Families Europe & Director of KMOP in Greece
6. Ariel Rosita King Humanitarian Leader, Author, and Global Advocate
7. Beckett LeClair Chair of IEEE Standard P2089.4 - AI Systems Impacting Children
8. Brian O'Neill Emeritus Research Fellow, Technological University Dublin
9. David de Segovia Postdoctoral Researcher, imec-mict, Ugent

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

10. Denia Psarrou Program Director, IEEE SA
11. Efthymia Laska Entrepreneur in the field of education and culture
12. Elisabeth Staksrud, Professor, Director of the Center for Studies of Children, Youth and Media, University of Oslo and Coordinator EU Kids Online Research Network
13. Elisabeth Van Gulck Prevention Operator and Project Manager, Child Focus
14. Emma Aldibs PhD Researcher at CiTiP, KUL
15. Ernesto Caffo President, S.O.S. - Telefono Azzurro
16. Evy De Weghe Expert E-commerce at an Federal Public Service
17. Fiona Jennings Head of Policy and Public Affairs, ISPC
18. Florence Biesemans Case Manager, Child Focus Belgium
19. Gareth Williams-James Individual Member of Eurochild
20. Gilles Fayad Director initiatives, AI Commons
21. Giovanna Mascheroni Professor of Sociology of Digital Media, Università Cattolica del Sacro Cuore and EU Kids Online
22. Hana Hrpka Psychologist and President of Hrabri telefon (Brave phone)
23. Helen Mason Executive Director, Child Helpline International
24. Homayra Sellier President and Founder of Innocence en Danger
25. Ike Picone Associate Professor, Vrije Universiteit Brussel
26. Ingrida Milkaite Postdoctoral Researcher at VUB & Voluntary Postdoctoral Researcher at Ghent University, Belgium
27. Iryna Popovska Founder, "I Dream to Live" Foundation
28. Ivan Čaleta Head of Safer Internet Centre (Center for Missing and Exploited Children)
29. James O'Higgins Norman, Professor of Education and Society, UNESCO Chair on Bullying and Cyberbullying, Director of DCU Anti-Bullying Centre
30. Jessica Galissaire Senior Policy Researcher, Interface
31. Jessica Taylor Piotrowski Professor, University of Amsterdam
32. Kamala Ashumova Head of the Public Union Reliable Future (Ümidli Gələcək)
33. Kostas Karpouzis Associate professor, Panteion University of Social and Political Sciences, Greece
34. Lara Schreurs Assistant Professor - Media Psychology Lab, KU Leuven
35. Leanda Barrington-Leach Executive Director, 5Rights Foundation
36. Liliana Arroyo Moliner Director of SoReDI, Assistant Professor at Esade Business School - Universitat Ramon Llull
37. Maarten Van Mol Doctoral Researcher, KU Leuven Institute for Family Law and Juvenile Law
38. Maria Soledad Pera Associate Professor, TU Delft
39. Marie Goffin Child Focus - Volunteer Expert
40. Mariek Vanden Abeele Associate Professor in Digital Culture, Ghent University, Belgium
41. Marjin Martens Researcher, imec-mict-UGent, Ghent University
42. Mathieu Verschraege Founder - Managing Director, Mediavista
43. Matthias Brand Professor of Psychology, University of Duisburg-Essen
44. Mieke Schuurman Director of Child Rights & Capacity Building at Eurochild
45. Nicolas Mialhe Co-Founder, AI Safety Connect
46. Pașcanu Fernando Prim-vicepresedintele, Consiliul Tinerilor Instituționalizați
47. Pavlos Kavouras Professor Emeritus, National and Kapodistrian University of Athens
48. Raymond Amumpaire Digital Rights Expert
49. Rebecca Wald Communication Scientist and Expert on Growing Up and
50. Sabine Saliba Eurochild Secretary General
51. Shana Vandekerckhove Digital youth worker for special needs children, teens and adolescents - De Stroom vzw
52. Sif Vik Youth Participation Expert, Tromsø, Norway
53. Simone van der Hof Professor of Law and Digital Technologies, Leiden University

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.

- 54. Sofia Eleftheria Gonida, Professor of Educational Psychology and Human Development, School of Psychology, Aristotle University of Thessaloniki, Greece
- 55. Sonia Livingstone, Professor of Social Psychology at LSE, Director of the Digital Futures for Children centre, and Management Group of EU Kids Online
- 56. Sophie Stalla-Bourdillon Co-Director of the Brussels Privacy Hub, VUB
- 57. Tanya Perelmutter Co-founder, Fondation Abeona
- 58. Theodoros Evgeniou Professor, INSEAD
- 59. Tom De Leyn Professor, School of Social Sciences UHasselt
- 60. Tom Van Daele Research Coordinator, Psychology and Technology, Thomas More University of Applied Sciences
- 61. Verónica Donoso Researcher Media Culture & Policy Lab, KU Leuven
- 62. Véronique Lerch Independent Human Rights Consultant

Текстът на отвореното писмо в оригинал: <https://5rightsfoundation.com/resource/joint-statement-on-potential-new-measures-for-child-online-safety-in-the-european-union/>

Автор на позицията: Екипът за застъпничество на 5Rights EU

Съфинансирано от
Европейския съюз

safenet.bg

Съдържанието на тази публикация е изцяло отговорност на Националния център за безопасен интернет и не отразява непременно мнението на Европейския съюз.